

**SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI, ENTEGRE RAPORLAMA VE MUHASEBE
EĞİTİMİ: LİSANS MÜFREDATININ İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

**SUSTAINABILITY REPORTING, INTEGRATED REPORTING AND ACCOUNTING
EDUCATION: A REVIEW AND EVALUATION OF THE UNDERGRADUATE CURRICULUM**

Ömer Orbay ÇETİN^{a*}

a Sorumlu Yazar, Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, omerocetin@aku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6909-7248.*

MAKALE BİLGİLERİ

Makale Tarihçesi:
Gönderilme Tarihi 29.01.2025
Düzenleme 25.03.2025
Kabul Tarihi 27.03.2025
Anahtar Kelimeler:
Sürdürülebilirlik Raporlaması,
Entegre Raporlama, Muhasebe
Eğitimi, Biblioshiny,
Doküman Analizi
Jel Kodları: M40, M41, M49

ARAŞTIRMA MAKALESİ

BENZERLİK/ PLAGIARİSM

İntihal.net: %7

ÖZET

Son yıllarda sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama konusunda yaşanan gelişmeler doğrultusunda muhasebe eğitiminde de güncellemeler yapılması gerektiği kaçınılmazdır. Son derece dinamik bir yapıya sahip olan muhasebe alanında yaşanan bu gelişmelerle birlikte yükseköğretim sistemimizde yer alan ve muhasebeyle ilgili lisans ve lisansüstü programlarının müfredatları, lisans eğitiminden başlayarak sürekli olarak güncel tutulmalıdır. Sektöre daha donanımlı ve yetkin kişiler yetiştirmek için muhasebe eğitimi veren programların çağın gereklilikleriyle örtüşmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, ilk olarak 2022-2024 yılları arasındaki konuya ilişkin Web of Science tabanlı uluslararası literatür Biblioshiny aracılığıyla incelenmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır. Ardından Türkiye’de 2024 yılı itibarıyla aktif olarak eğitim vermeye devam eden Muhasebe ve Finans Yönetimi lisans programlarının müfredatları doküman analizi yapılarak incelenmiş olup sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama konularında derslerin yer alıp almadığı araştırılmıştır. Çalışmaya 18 üniversite dahil edilirken incelenen müfredatlarda konuya ilişkin derslerin, 1’i devlet ve 1’i vakıf üniversitesi olmak üzere yalnızca 2 üniversitede bulunduğu tespit edilmiş ve ilgili program özelinde lisans müfredatlarının sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama konularında yetersiz olduğu ve güncellenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

ARTICLE INFO

Article history:

Received 29.01.2025

Revised 25.03.2025

Accepted 27.03.2025

Keywords: Sustainability
Reporting, Integrated
Reporting, Accounting
Education, Biblioshiny,
Document Analysis

Jel Codes: M40, M41, M49

ABSTRACT

In line with the developments in sustainability reporting and integrated reporting in recent years, it is inevitable that accounting education should be updated. With these developments in the field of accounting, which has a highly dynamic structure, the curricula of undergraduate and graduate programs related to accounting in our higher education system should be constantly updated starting from undergraduate education. In order to train more well-equipped and competent people for the sector, the programs that provide accounting education should overlap with the requirements of the age. In this study, firstly, the Web of Science-based international literature on the subject between 2022 and 2024 was reviewed and evaluated through Biblioshiny. Then, the curricula of Accounting and Financial Management undergraduate programs in Turkey, which continue to actively provide education as of 2024, were examined through document analysis and it was investigated whether there are courses on sustainability reporting and integrated reporting. While 18 universities were included in the study, it was determined that only 2 universities, 1 public and 1 foundation university, had courses on the subject in the curricula examined, and it was concluded that the undergraduate curricula are insufficient in sustainability reporting and integrated reporting and need to be updated.

1. GİRİŞ

Muhasebe alanında finansal veriler kadar finansal olmayan verilerin de değerlendirilmeye çalışıldığı son yıllarda sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama, en fazla öne çıkan finansal olmayan raporlama türlerinden ikisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Mesleklerini aktif olarak sürdüren muhasebe meslek mensupları kadar muhasebe-finance alanında akademik çalışmalarına devam eden akademik personelin de her iki raporlama türü hakkında farkındalık sahibi olması gerekmektedir. Muhasebe sektörünün geleceğini şekillendirecek öğrencilerin başta lisans eğitimi olmak üzere yükseköğretim sisteminden mezun olduklarında, muhasebeye dair güncel gelişmelere ve yeniliklere hazır olması gerekmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın konusunu 2024 yılı itibarıyla lisans seviyesinde Muhasebe ve Finans Yönetimi programı eğitimi veren üniversitelerin müfredatlarının, sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama konularına hazırlıklı olup olmadığının araştırılması oluşturmaktadır. Çalışmanın ilk kısmında kavramsal çerçeveye yer verilirken ikinci kısmında ise literatür incelemesi bulunmaktadır. Konunun güncelliğini tam olarak yansıtmak adına 2022-2024 yılları arasında Web of Science veritabanında yer alan çalışmanın konusuna ilişkin yapılan çalışmalar Biblioshiny aracılığıyla incelenmiştir. Ardından çalışmaya dahil edilen üniversitelerin müfredatları doküman analizi yöntemiyle taranarak değerlendirilmiştir.

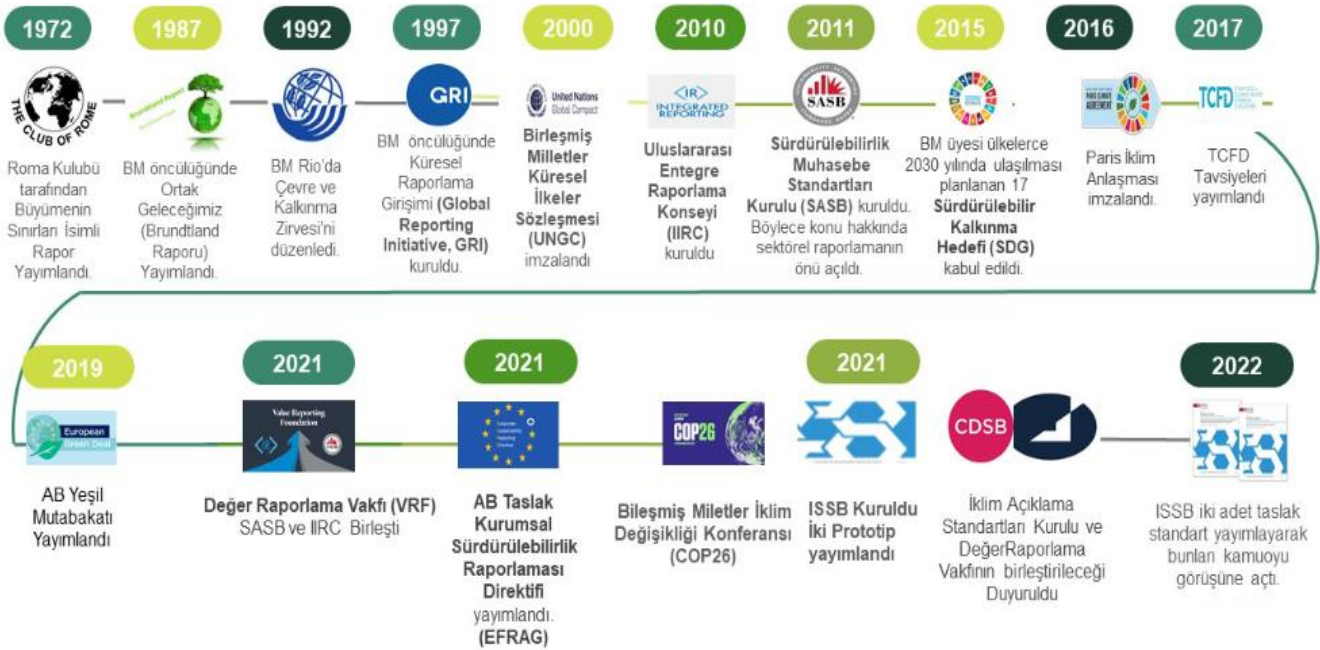
Çalışmaya Muhasebe ve Finans Yönetimi programını aktif şekilde bünyesinde bulunduran 18 üniversite dahil edilirken sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlamayla ilgili lisans seviyesinde ders veren üniversite sayısı yalnızca 2 olmuştur. Doküman analizi sonucunda bulunan toplam 6 dersin 1 tanesinin devlet üniversitesinde bulunduğu ve diğer 5 tanesinin ise vakıf üniversitesinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Muhasebe ve Finans Yönetimi lisans programı özelinde değerlendirme yapıldığında, lisans düzeyindeki müfredatların sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama konularına son derece hazırlıksız olduğunu söylemek mümkündür. Programların müfredatlarında yer alan diğer dersler içerisinde her iki raporlama türüne ilişkin bilgilere kısmen yer verilmesi mümkün olsa da spesifik olarak bu iki raporlama türüne ilişkin derslerin müfredata eklenmesi, gelecekte muhasebe alanında çalışma potansiyeli bulunan öğrencilerin farkındalıklarını henüz lisans düzeyindeyken artırmaya katkı sağlayacaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu kısmında sürdürülebilirlik raporlaması, entegre raporlama ve her iki kavramın muhasebe eğitimindeki önemi ele alınmıştır.

2.1. Sürdürülebilirlik Raporlaması

Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin çevresel, sosyal ve yönetim (ÇSY) performanslarının değerlendirilerek paydaşlara şeffaf ve sade bir şekilde sunulmasını sağlayan raporlama türüdür. İşletmelerin hem finansal hem de finansal olmayan performansının sunulduğu sürdürülebilirlik raporları, işletmelerin faaliyetlerini toplumsal ve çevresel temeller özelinde inceler (Gray, 2010). Bu sayede sürdürülebilirlik raporlaması yapan işletmeler, çevresel risklerini azaltma ve yöneltme konularında becerilerini artırırken aynı zamanda marka ve piyasa değerini artırma şansı da yakalar (Elkington, 1997). Bu raporlama türünün zaman içerisinde gönüllülük esasından çıkıp zorunlu hale getirilmesi ve standartlara dayandırılması da sürdürülebilirlik raporlamasının hem işletme hem de toplum açısından oldukça faydalı olduğunu söylemek için destekleyicidir. Diğer yandan başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere tüm ülkeler bu standartların gerekli ve zorunlu kıldığı süreçlere uyum sağlamaya çalışmaktadır (Kolk, 2004; Akdoğan, 2024:225-226).

Şekil 1. Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartlarının Tarihsel Gelişimi

Kaynak: (Kamu Gözetimi Kurumu, 2022).

Şekil 1’de Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartlarının yayımlanma sürecine ilişkin tarihsel süreç yer almaktadır. Sürdürülebilirlik raporlamasının doğru hazırlanması ve sunulması ise sadece tek bir standartla değil birden fazla standartla şekillendirilmektedir. Global Reporting Initiative (GRI) ve Integrated Reporting (IR) gibi uluslararası standartlar bu süreçte rol alırken son olarak Haziran 2023’te Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB) tarafından Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler (UFRS S1) ve İklimle İlgili Açıklamalar (UFRS S2) standartları yayımlanmıştır (Adams, 2015; Köse ve Çetin, 2023:1446).

İşletmeler açısından sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanması iş yükü veya zorunluluk yerine stratejik bir gereklilik olarak değerlendirilmesi doğru olacaktır. Günümüzde değişen paydaş beklentileri, rekabet koşulları ve risk değerlendirmeleri doğrultusunda işletmelerin bu raporları hazırlaması uzun vadede işletmelerin değer yaratma gücünü, potansiyelini ve güvenilirliğini artıracaktır (Yalçın vd., 2024:39-40). Dolayısıyla işletmelerin zorunluluk yerine gönüllülük esasıyla bu raporları hazırlaması ve kabullenmesi, işletmelerin sürdürülebilirliği için kilit rol oynamaktadır (Eccles ve Serafeim, 2013; Clarkson vd., 2008).

2.2. Entegre Raporlama

Entegre raporlama (ER), sürdürülebilirlik raporlamasından özellikle değer yaratma özelinde ayrılan ve işletmelerin finansal ve finansal olmayan bilgilerini bir arada sunan bir raporlama türüdür. Entegre raporlama içerisinde işletmelerin faaliyet raporları, sürdürülebilirlik raporları, değerlendirme raporları ve kurumsal yönetim ilkeleri uyum raporları bir arada sunulabilmektedir (Doğan ve Yunusova, 2021:344). Sürdürülebilirlik raporları ÇSY ilkelerine odaklanırken entegre raporlama ise daha çok değer yaratmaya ve sermaye ögelerine odaklanmaktadır. Entegre raporlama, işletmelerin finansal, stratejik ve sürdürülebilirlik performanslarını bir arada sunma kabiliyetiyle birlikte işletme ve paydaşlar arasındaki iletişimi güçlendirmektedir (Aras ve Sarıoğlu, 2015; Adams ve Simnett, 2011, Uluslararası <ER> Çerçevesi, 2011:16-18).

Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de entegre raporlama uygulamaları son dönemde artış göstermekte ve International Integrated Reporting Council (Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi-IIRC) tarafından hazırlanan Uluslararası <ER> Çerçevesi rehberliğinde hazırlanmaktadır. Bu doğrultuda muhasebe meslek mensuplarına büyük bir sorumluluk düşerken gelecekte muhasebe mesleğini icra etme potansiyelinde olan öğrencilerin lisans eğitimlerinden itibaren entegre raporlama ve sürdürülebilirlik raporlaması konularına yer verilmesi gerekmektedir (Kurt, 2023; Aracı ve Yüksel, 2017). Doğru ve şeffaf şekilde hazırlanan entegre raporların, işletmelerin ve dolayısıyla sermaye piyasalarının finansal ve finansal olmayan performanslarını olumlu yöne etkileyeceği düşünülmektedir (Barth vd., 2017; Albetairi vd., 2018; Köse ve Ağdeniz, 2023:290).

2.3. Muhasebe Eğitiminde Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Entegre Raporlama

Geleceğin muhasebe meslek mensuplarının ve muhasebe sektörü çalışanlarının yetiştirildiği lisans programlarının müfredatlarının da bu alanın gerekliliklerine uygun ve güncel olması gerekmektedir. Çağın getirdiği yeniliklerle donatılmış ve desteklenmiş müfredatlar, lisans mezuniyetleri sonrasında öğrencilerin sektöre uyum sağlamasını kolaylaştıracak ve mesleğin ihtiyaç duyduğu becerilerle ilgili farkındalık sahibi olmalarını destekleyecektir. Bu doğrultuda muhasebe sektörüne potansiyel olarak donanımlı ve yetkin çalışanlar yetiştiren lisans programlarının müfredatlarını da güncel tutması ve yenilikleri takip etmesi doğru bir bakış açısı olacaktır (Ağdeniz ve Köse, 2022; Altınay, 2016).

Sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama konularının oldukça güncel olması sebebiyle üniversitelerin lisans müfredatlarına bu konuya ilişkin dersleri ilave etmeleri ancak bu alanda görev yapan akademisyenlerin öncülük etmesiyle birlikte mümkün olacaktır. Muhasebe alanında son yıllarda yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm, takip etmesi zor ve zahmetli bir süreci de beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla ülkemizdeki üniversitelerin kendilerini güncel tutması için araştırmacı kimliklerini her geçen gün daha fazla öne çıkarmaları ve çeşitli stratejiler belirleyerek veya kurullar kurarak planlı şekilde hareket etmeleri gerekmektedir. Ülkemizin sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama gibi geleceğin muhasebesinde başarılı olması ve söz hakkı olması için bu alana yönelik yetiştirilen öğrencilerin lisans seviyesinden başlayarak sürekli kendini güncelleyen ve çağın gerekliliklerini eş zamanlı olarak yakalayan müfredatlarla desteklenmesi doğru olacaktır (Yüksel, 2020).

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Literatür incelemesi kapsamında Web of Science (WoS) veri tabanındaki 2022-2024 döneminde yayınlanan uluslararası çalışmalar değerlendirilmiştir. Biblioshiny yazılımının kullanıldığı literatür incelemesinde sürdürülebilirlik, sürdürülebilirlik raporlaması, entegre raporlama veya finansal olmayan raporlama anahtar kelimeleriyle muhasebe eğitimi veya muhasebe ve finans yönetimi anahtar kelimelerinin ortak olarak yer aldığı çalışmalar dahil edilmiştir. Tablo 1’de erişilen çalışmalara ilişkin tanımlayıcı veriler yer almaktadır.

Tablo 1. Literatür İncelemesine İlişkin Tanımlayıcı Veriler

Tanımlamalar	Bulgular
Zaman Aralığı	2022-2024
Çalışmaların Yayınlandığı Dergi Sayısı	18
Çalışma Sayısı	39
İlgili Zaman Aralığında Çalışmalardaki Artış Oranı	%34,84
Yazar Sayısı	107

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur (Web of Science).

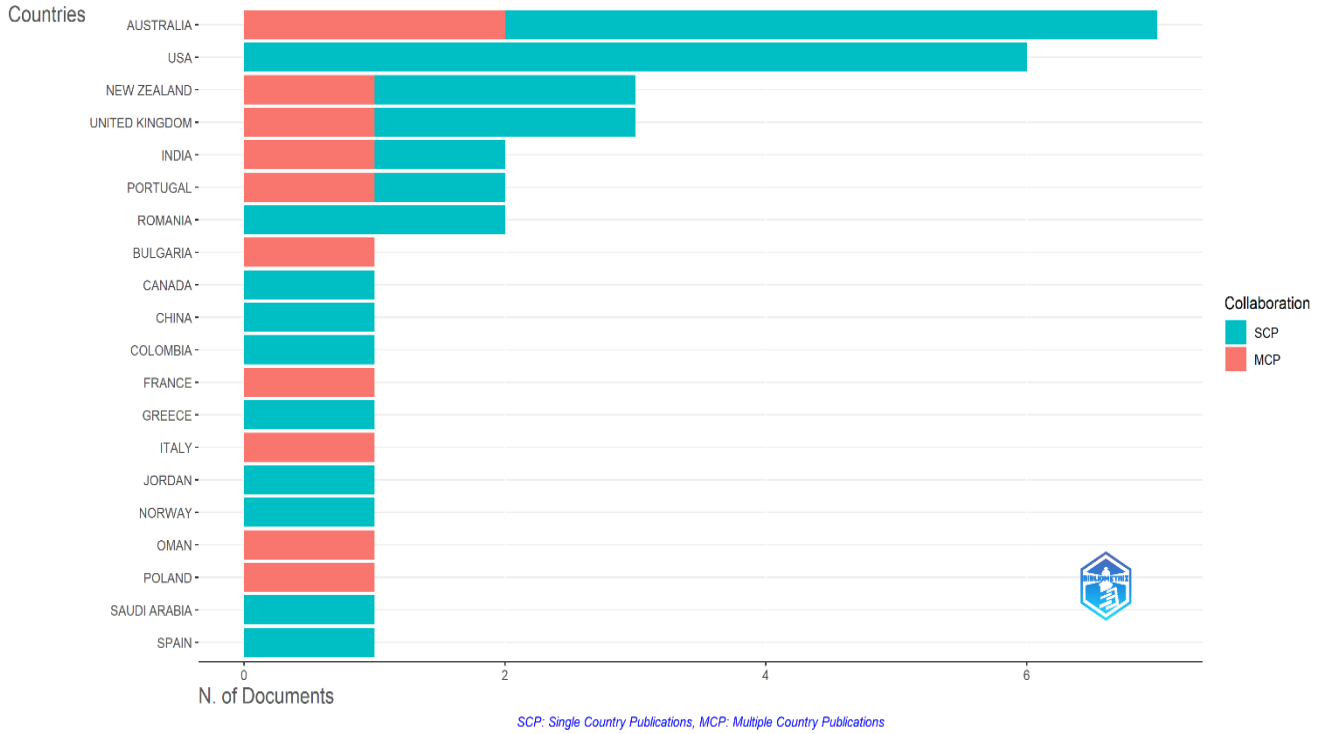
Tablo 1'e bakıldığında 2022-2024 döneminde sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlamayla muhasebe eğitimini bir bütün olarak kapsayan toplam 107 yazarın katkı sunduğu ve 39 çalışma yapıldığı görülmektedir. Söz konusu dönemde ise bu konuda yapılan çalışmalarda %34,84'lük bir artış yaşanmıştır. Bu çalışmanın konusuyla da uyumlu olan bu oran, sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama kavramlarının muhasebe eğitiminde her geçen gün daha fazla önem kazandığını göstermektedir. Tablo 2'de ise yıllara göre bu konuda yapılan çalışma sayısına yer verilmiştir.

Tablo 2. Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Çalışma Sayısı
2022	11
2023	8
2024	20

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur (Web of Science)

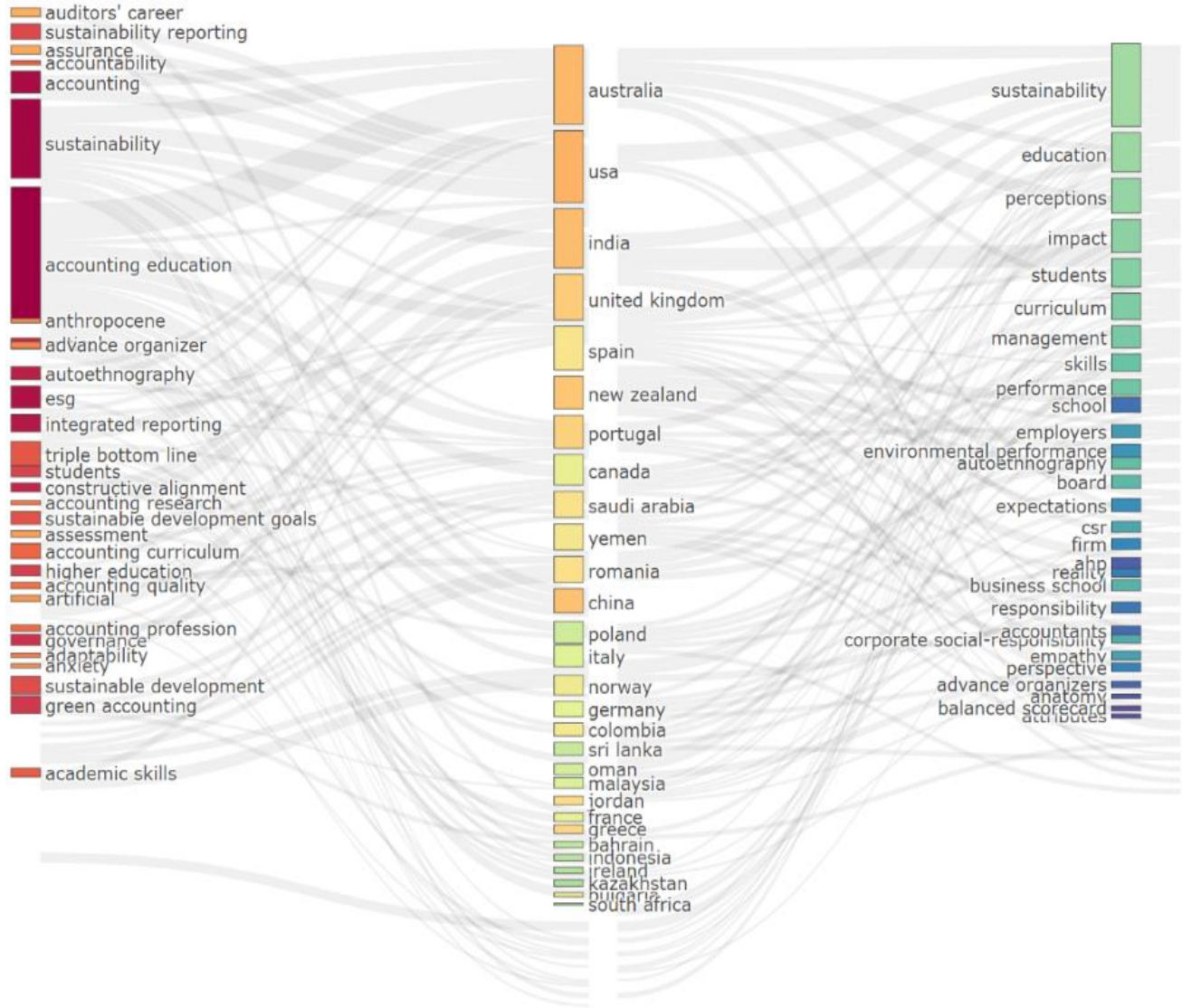
Tablo 2'ye bakıldığında yapılan çalışmaların 11'i 2022, 8'i 2023 ve 20'si 2024 yılında yapıldığı görülmektedir. Haziran 2023'te Uluslararası Sürdürülebilirlik Açıklama Standartları UFRS S1 ve UFRS S2'nin yayımlandığı göz önünde bulundurulduğunda 2024 yılında konuya ilişkin yapılan çalışma sayısındaki artış tutarlı olarak değerlendirilebilir.

Grafik 1. Yazarların Üklere Göre Dağılımı

Kaynak: Biblioshiny'den elde edilmiştir (Web of Science).

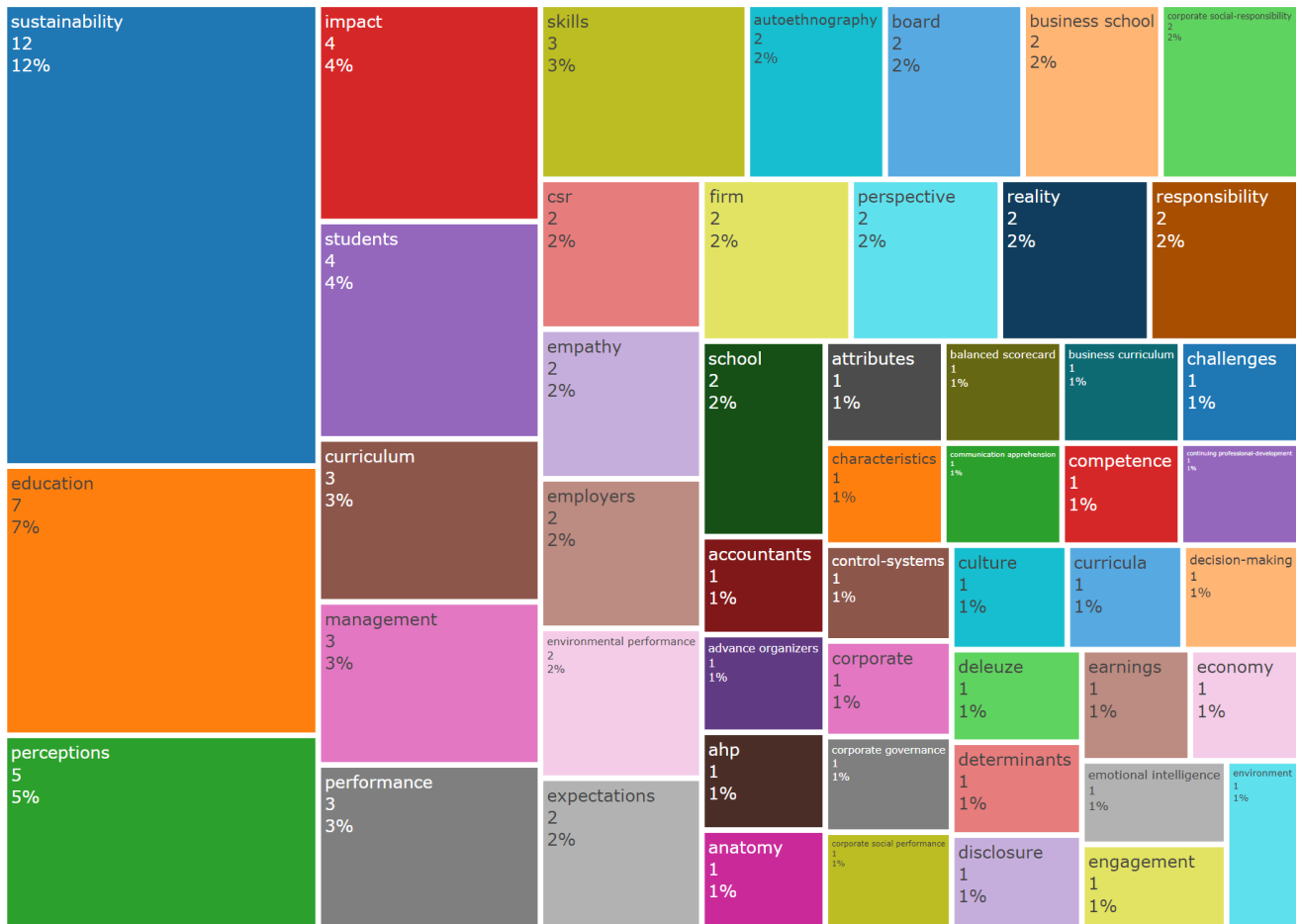
Grafik 1'de yazarların ülkelere göre dağılımı yer almaktadır. Konuya ilişkin yapılan çalışmaların yazarların en fazla Avustralya, Amerika Birleşik Devletleri, Yeni Zelanda ve İngiltere ülkelerinde akademik çalışmalarına devam ettiği görülmektedir. Muhasebe, finansal raporlama, sürdürülebilirlik ve iç denetim standartları gibi öne çıkan standartların oluşturulmasında özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere gibi ülkelerin başı çektiği düşünüldüğünde, yazarların da sıklıkla bu ülkeler özelinde dağılması tutarlıdır.

Şekil 2. Çalışmalara Yönelik Üçlü Alan İlişkisi

Kaynak: Biblioshiny'den elde edilmiştir (Web of Science).

Konuyla ilişkin yapılmış çalışmalarda kullanılan anatar kelimelerin ve çalışmaların başlıklarında kullanılan kelimelerin, çalışmaların yayımlandığı ülkeleri de kapsayacak şekilde üçlü alan ilişkisinin gösterildiği Şekil 2'ye bakıldığında, Avustralya, Amerika Birleşik Devleti, Hindistan ve İngiltere'nin öne çıktığı yer anlaşılmaktadır. Bu çalışmanın konusunu da oluşturan sürdürülebilirlik, muhasebe eğitimi, ÇSY (ESG) ve entegre raporlama kelimelerinin de birbirleriyle etkileşim içerisinde olduğu görülmektedir.

Şekil 3. Kullanılan Kelimelerin Sıklığı

Kaynak: Biblioshiny'den elde edilmiştir (Web of Science).

Yapılan literatür incelemesi sonucunda elde edilen 39 çalışmada en fazla kullanılan kelimeler Şekil 3'te görülmektedir. En fazla kullanılan kelimeler %12 ile sürdürülebilirlik, %7 ile eğitim, %5 ile bakış açısı, %4 ile öğrenciler, %4 ile müfredat ve %3 ile performans olmuştur. Sürdürülebilirlik ve eğitim kelimelerinin en fazla kullanılan iki kelime olması, bu çalışmanın konusuyla da tutarlıdır.

4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Çalışmanın bu kısmında araştırma için toplanan veri seti, örneklem, araştırmada kullanılan yöntem ve bulgular yer almaktadır.

4.1. Veri Seti ve Örneklem

Çalışma kapsamında, 2024-2025 Akademik Yılı itibarıyla eğitim ve öğretim hizmetine devam eden Muhasebe ve Finans Yönetimi lisans programına sahip devlet, vakıf ve KKTC statüsündeki üniversitelerin bu programa ilişkin lisans müfredatları incelenmiştir. Çalışmaya dahil edilen üniversiteler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Çalışmaya Dahil Edilen Muhasebe ve Finans Yönetimi Lisans Programı Bulunan Üniversiteler

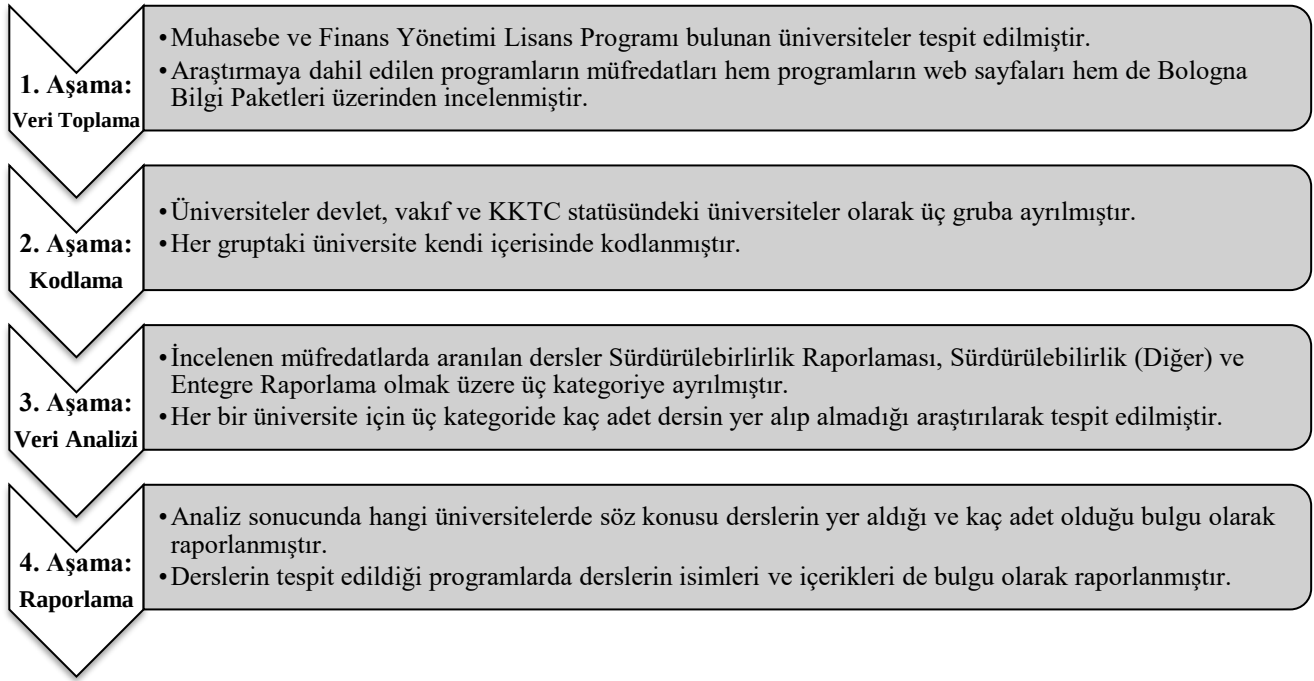
Kod	Üniversite İsmi	Üniversite Türü	Fakülte İsmi
D1	Kayseri Üniversitesi	Devlet	Uygulamalı Bilimler Fakültesi
D2	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Devlet	Seydikemer Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
D3	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Devlet	Uygulamalı Bilimler Fakültesi
D4	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Devlet	Kütahya Uygulamalı Bilimler Fakültesi
D5	Uşak Üniversitesi	Devlet	Uygulamalı Bilimler Fakültesi
D6	Trakya Üniversitesi	Devlet	Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu
D7	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Devlet	Uygulamalı Bilimler Fakültesi
D8	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Devlet	Büyükütlu Uygulamalı Bilimler Fakültesi
D9	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Devlet	Bolvadin Uygulamalı Bilimler Fakültesi
D10	Kırklareli Üniversitesi	Devlet	Uygulamalı Bilimler Fakültesi
D11	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Devlet	Bucak Zeliha Tolunay Uygulama Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu
D12	Malatya Turgut Özal Üniversitesi	Devlet	Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
V1	Başkent Üniversitesi	Vakıf	Ticari Bilimler Fakültesi
V2	İstanbul Aydın Üniversitesi	Vakıf	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
V3	İstanbul Arel Üniversitesi	Vakıf	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
V4	İstanbul Nişantaşı Üniversitesi	Vakıf	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
K1	Doğu Akdeniz Üniversitesi	KKTC	İşletme ve Ekonomi Fakültesi
K2	Girne Amerikan Üniversitesi	KKTC	Uygulamalı Sosyal Bilimler Yüksekokulu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur (Yükseköğretim Program Atlası, 2024)

Çalışmanın konusunu yükseköğretim sistemi içerisinde Muhasebe ve Finans Yönetimi programı aracılığıyla lisans eğitimi hizmeti veren üniversiteler oluştururken bu kapsamda toplam 18 üniversite çalışmaya dahil edilmiştir. Tablo 3'e bakıldığında bu üniversitelerin 12'sinin devlet, 4'ünün vakıf ve 2'sinin KKTC statüsünde eğitim hizmeti vermeye devam ettiği görülmektedir. Muhasebe ve Finans Yönetimi programının hangi fakülte veya yüksekokullarda bulunduğu bakıldığında ise en fazla (8 kez) Uygulamalı Bilimler Fakültesi'nde bu programın eğitim hizmetini sürdürdüğü görülmektedir.

4.2. Araştırma Yöntemi

Araştırma kapsamına dahil edilen 18 üniversitede yer alan Muhasebe ve Finans Yönetimi lisans programlarının müfredatlarının incelenmesinde doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Literatürde belgesel tarama yöntemi olarak da ifade edilen doküman analizi yöntemi, mevcut belgelerin ve kayıtların incelenerek veri seti oluşturulmasını ve elde edilen verilerin analiz edilmesini sağlar. Bu yöntemde veriler önceden belirlenmiş bir amaca uygun şekilde toplanacağından, analiz aşamasına geçmeden amacı ve amaca uygun işlemleri en doğru şekilde belirlemek önemlidir. Yöntem kapsamında hem basılı hem de elektronik kaynakların incelenmesi ve değerlendirilmesi mümkündür. (Karasar, 2005; Bowen, 2009).

Şekil 4. Doküman Analizinin Aşamaları ve Çalışma Kapsamında Yapılan İşlemler

Kaynak: (Sak vd., 2021:234)

Doküman analizi yönteminin aşamaları Şekil 4’te yer alırken bu çalışma kapsamında her bir aşamanın ne şekilde uygulandığı da açıklanmıştır. Toplam 4 farklı aşamanın uygulanmasıyla yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgulara ise bir sonraki başlıkta yer verilmiştir.

4.3. Bulgular

Tablo 4’te çalışma kapsamına dahil edilen üniversitelerin ilgili bölüm özelindeki 2024 yılı doluluk oranları görülmektedir. Vakıf ve KKTC statülü üniversitelerde sadece Tam Burslu kontenjanlar ele alınırken çalışmaya dahil edilen 18 üniversitenin tamamında Muhasebe ve Finans Yönetimi lisans programının doluluk oranı %100 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4. Üniversitelere Göre Muhasebe ve Finans Yönetimi Lisans Programlarının Kontenjanları ve Doluluk Oranları

Üniversite	Kontenjan	Doluluk Oranı
D1	65	100,00%
D2	30	100,00%
D3	65	100,00%
D4	75	100,00%
D5	40	100,00%
D6	40	100,00%
D7	45	100,00%
D8	45	100,00%
D9	30	100,00%
D10	55	100,00%
D11	55	100,00%
D12	45	100,00%

V1*	6	100,00%
V2*	5	100,00%
V3*	2	100,00%
V4*	4	100,00%
K1*	2	100,00%
K2*	8	100,00%

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur (Yükseköğretim Program Atlası, 2024)

*Vakıf ve KKTC statüsündeki üniversiteler için Tam Burslu kontenjanlar dahil edilmiştir.

İncelenen müfredatlarda konuya ilişkin derslerin tespitinin daha belirgin olması için sürdürülebilirlik raporlaması, sürdürülebilirlik (diğer) ve entegre raporlama olmak üzere üç ayrı kategori oluşturulmuştur. Tablo 5'te, Doküman Analizi aracılığıyla yapılan inceleme sonrasında 18 üniversitenin yalnızca 2'sinin Muhasebe ve Finans Yönetimi Lisans Programı müfredatında sürdürülebilirlik raporlaması, sürdürülebilirlik (diğer) ve entegre raporlama kategorilerinde derslerin yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. Sürdürülebilirlik Raporlaması, Sürdürülebilirlik ve Entegre Raporlamaya İlişkin Derslerin Dağılımı

Üniversite	Sürdürülebilirlik Raporlaması	Sürdürülebilirlik (Diğer)	Entegre Raporlama
D1	0	0	0
D2	0	0	0
D3	0	0	0
D4	0	0	0
D5	0	0	0
D6	0	0	0
D7	1	0	0
D8	0	0	0
D9	0	0	0
D10	0	0	0
D11	0	0	0
D12	0	0	0
V1	0	4	1
V2	0	0	0
V3	0	0	0
V4	0	0	0
K1	0	0	0
K2	0	0	0

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur (Yükseköğretim Program Atlası, 2024)

Direkt olarak sürdürülebilirlik raporlamasıyla ilgili bulunan ders sayısı D7 kodlu devlet üniversitesi özelinde 1 adet olurken, V1 kodlu vakıf üniversitesinde ise 4 adet sürdürülebilirlik (diğer) kategorisinde ders ve 1 adet entegre raporlama kategorisinde dersin yer aldığı görülmüştür.

Tablo 6. Müfredatlarda Tespit Edilen Derslerin Listesi

Üniversite	Sürdürülebilirlik Raporlaması	Sürdürülebilirlik (Diğer)	Entegre Raporlama
D7	Sürdürülebilirlik Raporlaması (Seçmeli)	➤ Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (Seçmeli) ➤ Eko Dönüşüm ve İklim Eylemi (Seçmeli)	Entegre Raporlama ve Performans Yönetimi
V1		➤ Sürdürülebilir Finans ve Yeşil Finans (Seçmeli) ➤ Sürdürülebilirlik Yönetimi (Seçmeli)	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 6’da ise 2 üniversitede tespit edilen toplam 6 adet ders yer almaktadır. Konu kapsamına giren ders sayısının son derece yetersiz olduğu ve direkt olarak sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlamaya ilişkin ders sayısının yalnızca 2 olduğu görülmüştür. Sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığa ve sürdürülebilir finansa yönelik ders sayısı ise 4 olarak tespit edilmiştir. Muhasebe ve Finans Yönetimi Lisans Programı’nın toplam 18 üniversitede bulunduğu düşünüldüğünde, 16 üniversitede çalışma kapsamında incelenen konulara ilişkin derslerin yer almaması, muhasebe eğitiminin güncelliği açısından olumsuz olarak değerlendirilebilir.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama kavramları, muhasebe alanında yaşanan son gelişmelerle birlikte göz ardı edilemez bir hale gelmiştir. Halihazırda entegre raporlama için yayımlanmış bir çerçeve literatürde yerini korurken sürdürülebilirlik raporlamasıyla ilgili ise iki farklı standart yayımlanmıştır. Zaman içerisinde her iki raporlama türünün de şirketler tarafından zorunlu olarak kullanılması beklenilmekle birlikte devlet kurum ve kuruluşlarının da gelecekte buna ilişkin adımlar atma ihtimalinin olduğu gerçeğini kabullenmek gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında mesleğini aktif olarak icra etmeye devam eden muhasebe meslek mensuplarının ve gelecekte muhasebe sektöründe çalışma potansiyeli bulunan öğrencilerin her iki raporlama türü hakkında da farkındalık ve bilgi sahibi olması gerekmektedir.

Buna bağlı olarak bu çalışmada ilk olarak Web of Science veritabanında konuya ilişkin yakın geçmişte yapılmış çalışmalar Biblioshiny aracılığıyla incelenmiştir. Sürdürülebilirlik, sürdürülebilirlik raporlaması, entegre raporlama ve muhasebe eğitimi anahtar kelimelerinin sıklıkla kullanıldığı görüldürken yapılmış olan çalışmaların yazarlarının büyük çoğunluğu Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve İngiltere gibi ülkelerde akademik kariyerlerini sürdürdüğü görülmüştür. Muhasebe ve raporlama türleriyle ilgili standartların ortaya çıkışında da aynı ülkelerin öne çıktığı düşünüldüğünde akademik camia tarafından da sürdürülebilirlik raporlamasının ve entegre raporlamasının muhasebe eğitimiyle olan ilişkisine önem verildiğini söylemek mümkündür.

Tüm bu bilgiler birlikte değerlendirildiğinde çalışmanın konusunun muhasebe alanındaki bu güncel gelişmelerle uyumlu olduğu düşünülmektedir. Doküman analizi yönteminin yardımıyla yükseköğretim sistemimiz içerisinde 2024 yılı itibarıyla Muhasebe ve Finans Yönetimi lisans programlarının aktif şekilde yer aldığı 18 üniversite çalışmaya dahil edilmiş ve bu programların müfredatlarının sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama konularında derslere sahip olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda 1’i devlet ve 1’i vakıf üniversitesi olmak üzere yalnızca 2 üniversitede bu raporlama türlerine ilişkin derslerin var olduğu görülmüştür. D7 üniversitesinde sürdürülebilirlik raporlamasıyla ilgili 1 dersin ve V1 üniversitesinde sürdürülebilirlik raporlamasıyla ilişkilendirilebilecek 4 ders ile entegre raporlamayla ilgili 1 dersin müfredatlarda yer aldığı sonucuna varılmıştır.

Sektöre donanımlı ve yetkin muhasebe meslek mensubu ve muhasebeci yetiştirme potansiyelinde olan

Muhasebe ve Finans Yönetimi lisans programlarının sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlama konularına yeterince önem vermediğini söylemek mümkündür. Bu konulara ilişkin farkındalığın ve bilgi seviyesinin artırılmasının en doğru başlangıcı, öğrencilere henüz lisans eğitim ve öğretimlerini sürdürürken her iki raporlama türüyle de muhatap olmalarını sağlamaktır. Çalışmanın yapıldığı tarih itibarıyla lisans müfredatlarının söz konusunu program özelinde yetersiz ve güncel olmadığı görülmüştür. Bu programlarda akademik kariyerlerini sürdüren akademisyenlerin mutlaka sürdürülebilirlik raporlaması ve entegre raporlamayla ilgili dersleri müfredatlara ilave ederek mevcut müfredatlarını çağın ve sektörün gereklilikleriyle örüntürmesi gerekmektedir. Türk muhasebe sektörünün gelecek yıllarda günceli yakalayan, bilgi ve becerisi yüksek ve son derece donanımlı muhasebe çalışanlarıyla ileriye taşınması ancak lisans seviyesinden itibaren güncel bir eğitim ve öğretim sunmakla mümkün olacaktır.

Etik Kurul Beyanı

Çalışma, etik kurul beyanı gerektirmemektedir.

Yazar Katkı Oranı Beyanı

Veri, Ömer Orbay ÇETİN tarafından toplanmıştır. Analiz, Ömer Orbay ÇETİN tarafından gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması, Ömer Orbay ÇETİN yapılmıştır. Sonuç ve tartışma bölümü Ömer Orbay ÇETİN tarafından yazılmıştır.

Çatışma Beyanı

Çalışmada çıkar çatışması yoktur.

Destek Beyanı

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan destek alınmamıştır.

KAYNAKÇA

- Adams, C. A. (2015). The International Integrated Reporting Framework: Key Issues and Future Research Opportunities. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 28(3), 256-270.
- Adams, S., and Simnett, R. (2011). Integrated Reporting: An Opportunity for Australia's Not-for-Profit Sector. *Australian Accounting Review*, 21(3), 292-301.
- Ağdeniz, Ş., ve Köse, T. (2022). Muhasebe Eğitiminde Entegre Raporlama: Türkiye'deki Üniversitelere Yönelik Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(1), 1-15.
- Akdoğan, M. U. (2024). Sürdürülebilirlik Bilgilerinin Raporlanmasında Kullanılan Raporlama Çerçevesine Toplu Bakış ve Tek Raporlama Çerçevesine Duyulan İhtiyaç-Güncel Gelişmeler. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 24(72), 217-238.
- Albetairi, H. T. A., Kukreja, G., and Hamdan, A. (2018). Integrated Reporting and Financial Performance: Empirical Evidences from Bahraini Listed Insurance Companies. *Accounting and Finance Research*, 7(3), 102-110.
- Altınay, A. T. (2016). Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 47-64.
- Aracı, H., ve Yüksel, F. (2017). Entegre Raporlamada Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü ve Muhasebe Müfredatlarında Entegre Raporlama. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(2), 389-414.
- Aras, G., ve Sarıoğlu, G. U. (2015). Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama. *TÜSİAD Yayınları*.
- Barth, M. E., Cahan, S. F., Chen, L., and Venter, E. R. (2017). The Economic Consequences Associated with Integrated Report Quality: Capital Market and Real Effects. *Accounting, Organizations and Society*, 62, 43-64.
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis As A Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Clarkson, P. M., Li, Y., Richardson, G. D., and Vasvari, F. P. (2008). Revisiting the Relation Between Environmental Performance and Environmental Disclosure: An Empirical Analysis. *Accounting, Organizations and Society*, 33(4-5), 303-327.
- Doğan, Z., ve Yunusova, A. (2021). Muhasebe Meslek Mensuplarının Entegre Raporlama ile İlgili Farkındalık Düzeylerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma. *Fiscaoeconomia*, 5(1), 343-358.
- Ebaid, I. E. S. (2022). Sustainability And Accounting Education: Perspectives of Undergraduate Accounting Students in Saudi Arabia. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 14(4), 1371-1393.
- Eccles, R. G., and Serafeim, G. (2013). A Tale of Two Stories: Sustainability and the Quarterly Earnings Call. *Journal of Applied Corporate Finance*, 25(3), 8-19.
- Elkington, J. (1997). *Cannibals With Forks: The Triple Bottom Line of 21st-century Business*. Capstone.
- Gray, R. (2010). Is Accounting for Sustainability Actually Accounting for Sustainability... and How Would We Know? An Exploration of Narratives of Organizations and the Planet. *Accounting, Organizations and Society*, 35(1), 47-62.
- Kamu Gözetimi Kurumu (2022). Uluslararası Standartlarla Uyumlu Haziran 2022 Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarının Belirlenmesi ve Yayınlanması. Ankara.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kolk, A. (2004). A Decade of Sustainability Reporting: Developments and Significance. *International Journal of Environment and Sustainable Development*, 3(1), 51-64.

- Köse, T., ve Ağdeniz, Ş. (2023). Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartlarının Entegre Raporlamada Kullanımına İlişkin Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 25(MODAVICA Özel Sayısı), 276-299.
- Köse, Tunç ve Çetin, Ömer Orbay (2023), "Uluslararası Sürdürülebilirlik Açıklama Standartları IFRS S1 ve IFRS S2'nin Yayınlanmasının Ardından Sürece ve Standartlara İlişkin Bir Değerlendirme", *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, S.6(4), ss.1145-1158.
- Kurt, E. S. (2023). Türkiye'de Entegre Raporlama Çalışmaları: Sistematik Literatür İncelemesi (2012-2022). *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, 68, 15-42.
- Özçelik, F. (2024). Muhasebe Müfredatına Sürdürülebilirliğin Yansımaları: Türkiye'deki Üniversitelerde Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 31(2), 325-346.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., ve Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Uluslararası <ER> Çerçevesi, International Integrated Reporting Council (IIRC), 2011.
- Wijaya, R., and Putri, W. H. (2023). Readiness of Sustainability Course in Accounting Curriculum at Indonesian Higher Education. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 1181, No. 1, p. 012026). IOP Publishing.
- Yalçın, N., Işık, Ö.S., Bilgin, M., Özkan, M. ve Çay, E. (2024). Üniversite Öğrencilerinin Sürdürülebilirlik Raporlaması Farkındalığı Hakkında Bir Araştırma, *TİDE AcademIA Research*, 6(1), 33-66.
- Yükseköğretim Program Atlası (2024). <https://yokatlas.yok.gov.tr/>
- Yüksel, F. (2020). Muhasebe Eğitiminde "Sürdürülebilirlik": Türkiye'deki Üniversitelerde Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(2), 321-336.
- Yüksel, F. (2020). Sustainability in Accounting Curriculum of Turkey Higher Education Institutions. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 11(3), 393-416.

EXTENDED ABSTRACT

In recent years, developments in sustainability reporting and integrated reporting have made it imperative for accounting education to keep pace with these innovations. The transformations in the accounting discipline, which is constantly changing, make it inevitable to update higher education programs. Undergraduate and graduate programs that train future professionals in the field of accounting need to constantly renew their curricula in order for students to adapt to current developments. It is essential that individuals, especially those who receive undergraduate education, undergo an education process in accordance with the requirements of the age in order to follow the innovations in the accounting world when they step into the sector.

Sustainability reporting, which enables businesses to evaluate and transparently share their performance in environmental, social and governance (ESG) dimensions, helps to present financial and non-financial information in a holistic framework. Sustainability reports provide stakeholders with a comprehensive perspective by taking into account not only the financial results of businesses, but also their social and environmental impacts. In contrast, integrated reporting differs from sustainability reporting and focuses more on the value creation processes of businesses. In integrated reporting, financial information and sustainability data are combined to present the long-term strategies and management processes of companies in a more comprehensive manner. In this context, elements such as annual reports, valuation studies and corporate governance principles compliance reports are brought together within the framework of integrated reporting.

The increasing importance of sustainability reporting and integrated reporting in accounting requires universities to include these topics in their curricula. However, it is of great importance that academics take the lead in realizing this change. The rapid transformation in accounting education in recent years shows that academic institutions should closely follow this change and take strategic steps. Universities should integrate the developments in this field into their education systems by constantly updating their academic staff and establishing various boards or working groups. In order for our country to adapt to sustainability and integrated reporting in the field of accounting education, students should be made aware of these issues at the undergraduate level and should be supported with modern curricula.

This study aims to analyze the readiness of universities offering undergraduate Accounting and Financial Management programs for sustainability reporting and integrated reporting by evaluating their curricula as of 2024. In the first part of the study, the basic conceptual framework on the subject is presented, while a literature review is conducted in the second part. In order to best reflect the timeliness of the field, studies published in the Web of Science database between 2022 and 2024 were analyzed and evaluated using

the Biblioshiny tool. Then, the curricula of the universities were scanned by document analysis method and the course contents on sustainability reporting and integrated reporting were analyzed.

A total of 18 universities actively offering Accounting and Finance Management programs were included in the study, but only 2 universities were found to offer undergraduate courses on sustainability reporting and integrated reporting. As a result of the document analysis, it was observed that only 1 of the 6 courses was offered at public universities, while the remaining 5 courses were offered at foundation universities. When Accounting and Finance Management undergraduate programs are evaluated in general, it can be said that the curricula are not sufficiently prepared for sustainability reporting and integrated reporting. Although it is possible to include these topics in general accounting courses, with the publication of international standards on sustainability and integrated reporting, it would be a more effective solution to add courses specific to these areas to the curriculum. Thus, students who plan to pursue a career in accounting will be better equipped in the sector by increasing their awareness during their undergraduate education.